

(א) וְעַל לְבַיִתָּהּ (ב) וְעַל לְבַיִתָּהּ
דמרומו, (ג) וְעַל לְבַיִתָּהּ
ר"ה יב. ד"ה תנא ומוס'
בטובות נד. ד"ה וְעַל לְבַיִתָּהּ
(ד) וְעַל לְבַיִתָּהּ
(ה) ר"ש מ"ג, (ו) וְעַל לְבַיִתָּהּ
לגמ' ועי' רש"א, (ז) וְעַל לְבַיִתָּהּ
ע"ש מוס' ד"ה מרחוק.

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה עד וכו'
דוקא בלאו שנקלטות
חוץ לחצר: (ב) ד"ה בעל
וכי אחת אחת ופטור
ואס:

מוסף רש"י

עד שיראה פני הבית.
פתח כניסה וילאה (ברכות
לח).

השובר את הפועלים פרק שביעי בבא מציעא פה.

עין משפט
גד מצוה

בב א מ"י פ"ד מהל'
מעשה ה"א וימי
בהשגות ובמ"מ סגן עשין
קלה טו"ש"ע י"ד ס"י של
סעיף פג:
בב ב ג מ"י שם הלכה ו'
ח סגן שם טו"ש"ע
ש:
בד ד מ"י שם הל' א
וע"ש סגן שם
טו"ש"ע שם:

תורה אור השלם

1 וְאָמַרְתָּ לַפְּנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ
בְּעֵרְתִי הַקֶּדֶשׁ מִן הַבַּיִת
וְגַם נִתְּתִי לְפָנֶיךָ וְלִגְדֵי
לְיָתוֹם וְלְאֶלְמָנָה כְּכֹל
מִצְוֹתֶיךָ אֲשֶׁר צִוִּיתִי לֵאמֹר
עֲבֹדְתִי מִמְצֻוֹתֶיךָ וְלֹא
שָׁבַחְתִּי: דברים כו יג
2 הַכֹּהֵן לְעֹשֶׂר אֶת
כָּל מַעֲשֵׂר תְּבוּאָתְךָ
בַּשָּׂדֶה הַשְּׂלִישִׁית שָׁנָת
הַמַּעֲשֵׂר וְנִתְּתָהּ לְפָנֶיךָ
לְגַדֵּי לְיָתוֹם וְלְאֶלְמָנָה
וְאָכְלוּ בַשְּׂעִירֶיךָ וְשָׁבַע:
דברים כו יב

(גדה דף מו: ושם ד"ה אחזה) אחזה חצר
שחיבת צמעשר חצר זורית ואחזה חצר זורית כל שהכלים נשמרים לתוכה ואין לומר דלרבי ינאי אינה חייבת צמעשר עד
שיראה פני הבית ופני החצר דהיינו שיכניסנו דרך שער החצר לצית וכי אמר צמטון לרבי ינאי בשעריך לאפוקי דרך גגות הו"מ
למימר לאפוקי מכתים לצית צלא דרך שער החצר דל"כ היכי קאמר צמטון ולמ"ד לצית לצית אף אפשר שעומד פועל בצית ותולש
וצל דרך שער החצר ומיחו י"ל היכא
שהתאנה נוטה לחצר או עומדת בחצר
או אין לריך ראיית פני החצר אלא
דוקא בראות (ה) שנקלטות חוץ לחצר
לריך שיכניסם דרך שער החצר וכן
משמע (בפ"ג דמעשרות מ"ח) דתנא
תאנה העומדת בחצר אוכל אחת
אחת ואס לריך שמים חייב אכל מ"מ
אי אפשר לומר כן דתנן (ט) בפ"ג
דמרומו ומימי לה בהמציא כדי זין
(י"ג דף לה) היה אוכל צאטכול
ונכנס מנגינה לחצר ר' אליעזר אומר
יגמור ר' יהושע אומר לא יגמור אכל
להחמיל לכ"ע אסור ומשמע שחצר
אסור אע"פ שלא נכנס לצית מנדקט
ונכנס לחצר וי"ל דמודה ר' ינאי
לחצר קובעת מדרבנן והא דאומר עד
שיראה פני הבית היינו מדאורי"י וא"ת
לר' יוחנן דלחצר חצר קובעת מדאורי"י
דאמאי יגמור לר"א וי"ל דליירי בחצר
שאין הכלים נשמרים בתוכה דלא קבעה
אלא מדרבנן: **מאי לא בשדה** פי'
צקונטי ולוקח לא עדיף מגמר מלאכה
וא"כ אפילו בעל הבית חייב בגמר

עד שיראה פני הבית שנאמר ובערת
הקדש מן הבית ורבי יוחנן אמר אפילו
הצר קובעת שנאמר ואכלו בשעריך
ושבעו ורבי יוחנן נמי הא כתיב מן הבית
אמר לך הצר דומיא דבית מה בית
המשתמר אף הצר המשתמרת ורבי ינאי
נמי הכתיב בשעריך ההוא מיבעי ליה
ידמעיל ליה דרך שער לאפוקי דרך גגות
וקרפיות דלא מתיב רב הינא חוואה
כנפשו כד נפשו של פועל מה נפשו אוכל
ופטור אף נפשו של פועל אוכל ופטור הא
לוקח חייב מאי לאו בשדה אמר רב פפא הכא
בתאנה העומדת בנינה ונופה נומה לחצר
עסקינן ולמאן דאמר לבית לבית א"ה בעל
הבית נמי נחייב בעל הבית עיניו בתאנתו
ולוקח עיניו במקחו ולוקח מדאורייתא מו מחייב
והתניא מפני מה חרבו חנויות של בית הינו
שלוש שנים קודם ירושלים (ה) מפני שהעמידו
דבריהם על דברי תורה שהיו אומרין
עשר

פני הבית. שיכנס דרך הפתח שהוא
פני הבית ולא דרך גגות וקרפיות:
ואכלו בשעריך. ונתת ללוי וגו' משעה
שכנס בשעריך: דמעיל ליה דרך
שער. דאפילו הבית לא קבע ליה
אלא כי מעיל ליה דרך שער ביאתו:
אכל לוקח חייב. דמקח מחשיב ליה
כגמר מלאכה: מאי לאו צדקה.
ומקח לא עדיף מגמר מלאכה: נוטה
לחצר. דמכי תלשה חזיא פני חצר:
אי"ה בעל הבית נמי. תלשה היא
גמר מלאכתו והכי רואה פני הבית:
עיניו בחאנתו. אין הנוף חשוב בעיניו
הלך הכל הולך אחר העיקר ועיקרה
צחוף הלך עד שיגמר כל לקיטתו
ויכנס לצית לאו גמר מלאכה הוא:
במקחו. והן פירות התלושין ומשנתלשו
צלו לצית: ולוקח מדאורייתא מי מחייב
דליתרטיך ליה לקרא לאפוקי פועל
מתורת לוקח: על ציה הינו. שם מקום:
שהעמידו דבריהם. כלומר מה שאסור
מדברי חכמים מלאו לו הימר מן התורה:
עשר

מלאכה צדקה וקשה דל"כ מוקי לה כשאין נגמרה מלאכתו למעשר א"כ מאי פריך בעל הבית נמי חייב הלא כיון שלא נגמר מלאכתו
למעשר יכול לאכול אפי' צית כדאמר רבי אושעיל (פסחים דף טו.) מערים אדם על תבואתו ומכניסה צמון שלה ועוד שיליה המציא
[כדי זין] (י"ג דף לה) משמע דלכולהו אמוראי דהתם המקח אינו קובע אלא צדבר שנגמרה מלאכתו למעשר ונראה דהכי פריך
מאי לאו צדקה לוקח חייב משום דמקח קובע צדבר שנגמרה מלאכתו למעשר וקשה לכולהו דלא מפלגי ואפי' צדוקה בעי ראיית פני
הבית או פני החצר: **הכא בתאנה העומדת**. לאו דוקא נקט תאנה דאין צו מעשר אלא מדרבנן (ה) דמדאורייתא לא מחייב אלא
דגן ומירוש ויחצר והכא איירי מדאורייתא אלא נקט תאנה לפי שהיו מצויין ביניהם: **העומדת בנינה ונופה נושה לחצר ולמאן**
דאמר לבית לבית. ולא מני לאוקמי כגון שמלקט בנינה והולך לצית ואוכל דאין פועל אוכל אלא צשעת מלאכה דתנן במתמיתין לקמן
(דף לה): דדוקא בהליכתם מאומן לאומן אוכל מפני שהצ אבידה: **בעל הבית עיניו בתאנתו ולוקח עיניו במקחו**. מינה ללוקח דוקא
אוכל שמים חייב אכל אחת פטור כדאמר לקמן (דף פט:) ק"ך צין ספת צין לא ספת אחת אוכל שמים חייב אלא אוכל
וצשמים שמים חייב לחצר אפי' בעל הבית אסור דתנן צמטת מעשרות (פ"ג מ"ח) גבי תאנה העומדת בחצר אוכל אחת אחת כמו
ואס לריך שמים חייב וי"ל דהתם מיירי כשאין רוחה ללקוט עשכול יומר אלא מה שאכל ולהכי חייב צשמים אפילו בעל הבית כמו
לוקח דלא שייך למימר עיניו בתאנתו דאין עיניו אלא צמנה שאוכל ולהכי חשיב גמר מלאכה צירוף שמים אכל צשמעתינן ששכר פועל
ללקוט כל הראוי ללקט שייך למימר עיניו בתאנתו ולא חשיב גורן בגמר מלאכה עד שילקוט כולה או רובה וכי מוקי לה הכא בעומדת
בנינה ונופה נוטה לחצר ה"ה דהוא מני לאוקמי בעומדת בחצר אלא מילתא דשכיחא טפי נקט ועוד דגבי צית ל"ל דנוטה לצית
דעומדת צית לא שכיח כלל נקט נמי גבי חצר כה"ג וצקונטרס פירש עיניו בתאנתו שעיקרה חוץ לחצר משמע שר"ל שאס הימה
כולה בחצר היה צדקה"ב נמי חייב ואין נראה לר"י חדא דאין שייך ראיית פני החצר צמטון אפי' כל התאנה הימה בחצר ועוד למ"ד
מקח קובע קובע אפילו צדקה צדבר שנגמרה מלאכתו כדאמר בפרק המציא כדי זין (י"ג דף לה): וצוקח פירקא (דף ג.) משמע
גבי מקשאות דליתרטיך אפילו צדקה אין פועל אוכל לפי שנגמרה מלאכתו אע"פ שלא ראו צית וחצר והכי משכחת לדידיה שלוקח
חייב צמעשר ופועל פטור אי צדבר שלא נגמרה מלאכתו לוקח נמי פטור אי צדבר שנגמרה מלאכתו אין פועל אוכל ע"כ לא משכחת
אלא ללוקח אין אוכל שמים אפילו לא ספת ופועל כי לא ספת אוכל שמים חייב וע"כ היינו טעמא דכפרישית לוקח עיניו במקחו
וחשיב שמים גורן וגמר מלאכה אכל בעל הבית עיניו בתאנתו לא הוי גמר מלאכה ופועל צדקה"ב ופי"ה לא שייך שם:

התבואות זרעך ולא לוקח. וא"ת דלחצר צוקח (דף יא: ושם ד"ה טבלים) אמר שמואל צדכי נתן הלוקח טבלים
ממורחם מן הנכרי מעשרן והן שלו וקאמר אי מרחיבו נכרי דגנך ולא דיגון נכרי אלא דמרחיבו ישראל פי' אמר
שקנאס מן הנכרי מעשרן דאין קנין לנכרי צדבר ישראל להפקיעם מיד מעשר והא שלו דלתינא מכה מאן דלא מצינא לאשטעווי דינא
צדקה וליכא למימר מעשרן מדרבנן דל"כ אמאי קאמר דאין קנין לנכרי אפי' יש קנין לריך לעשר מדרבנן כדמוכח צוקח הקומץ רבה (מנחות
דף לה. ושם ד"ה קסבר) דתינא אמר ר' שמעון [שזורין] פסע [אחת] נתערב לי טבל צחולין ושאלתי לרבי טרפון ואמר לי לך קח [לך]
מן השוק ופריך ולימא ליה קח מן הנכרי קסבר אין קנין כו' והוא ליה מן החיוב על הפטור משמע דאי יש קנין הוא לוקח מן הנכרי דהוי
ליה מן הפטור על הפטור דהא תרוייהו דרבנן ואומר ר"ת דהכא איירי צדוקח אחר מירוח אכל לוקח קודם מירוח כי התם תבואת זרעך
קרינא ציה וא"ת ובמנחות אמאי לא קאמר ליה לך וקח הממורה דלא הוי חיוב אלא מדרבנן וי"ל דמ"מ דמי מן החיוב על הפטור
כיון דלילו הד מוכר קני ליה הוא חיוב וה"ג משמע התם דאין להפריש מדבר הדומה חיוב על הפטור דאיכא מ"ד שאמר ליה לך וקח
מן הנכרי ופריך ולימא ליה קח מן השוק קסבר אין רוב עמי הארץ מעשיים והוא ליה מן החיוב על הפטור והא ליכא למימר דק"ל
דודאי הוא דהא ליכא מאן דפליג דתבואת עם הארץ דמאי היא אלא משום דמי לחיוב על הפטור קאמר וריך עיון דכי משני התם
קסבר אין קנין לנכרי מ"מ לימא ליה קח מן הנכרי (ו) (מן) הממורה (דלמ"ד אין קנין מ"מ דריש דגנך ולא דיגון נכרי צס"פ השולח
גיטין דף מו.) ושם ד"ה מר) וקח תאמר לפר"ת דהכא משמע ללוקח קודם מירוח פטור מדאורייתא דהא פועל אוכל צדבר שלא נגמרה
מלאכתו למעשר היינו קודם מירוח ומתחיל משעה שעושה מלאכתו ואז אינו מתקן וואהא לוקח ומתקן מדאורייתא מי מחייב
וי"ל שהמקח אינו מתחיל עד שאוכל ואותה שעה כבר נתקן ורבינו יצחק צ"ר מרדכי הקשה על פ"ת דהא לוקח תבואה ממורחת מעם הארץ
הוי דמאי משום דספק הוא אכל אס ודאי לא עישר חייב לעשר מן התורה אף על פי שנתמרה כבר ולא פירכא היא דנאי דמאי לא הוי
מ"מ מדאורייתא לא מחייב אלא מעשר ודאי הוי מדרבנן וריך ליתנו לכהן וללוי אכל לרבי יצחק צ"ר מרדכי נראה לפרש איפכא צדוקח
שאינו ממורח פטור שעדיין לא נתחייב צרשות מוכר אכל לוקח ממורח הואיל ונתחייב צרשות מוכר חו לא פקע שם טבל מיניה כמו
בהקדש ובהפקר שאס הקדיש והפקיר קודם מירוח מפיקע מידי מעשר אכל לאחר מירוח אינו מפיקע כמו שפירש ריב"א צצבא קמא"
ומציא ראייה מן הירושלמי ולוקח מן הנכרי הוי איפכא דאס נתמרה צרשות הנכרי פטור משום דגנך ולא דיגון נכרי וכשלא נתמרה צרשותו
חייב דאין קנין לנכרי צא"י להפקיע מידי מעשר ולא מקריא תבואת זרעך של מוכר אלא תבואת הלוקח ממנו ולא חשיב לוקח: